nauji laidojimo paminklai papildė archeologinį žemėlapį, suteikė trūkstamų duomenų apie šio krašto apgyvendinimą priešistoriniais ir istoriniais laikais, parodė, kad neproporcingai mažą žinomą archeologijos paminklų skaičių Akmenės krašte nemažai nulėmė tai, kad nerengtos kryptingos žvalgomosios ekspedicijos. Naujų paminklų paieškas Akmenės rajone numatoma tęsti.

The Search for New Monuments in Akmenė District

In 2017, the LNM archaeological expedition looked for new and little known cultural heritage sites in Akmenė District, surveying and evaluating suspected monuments. An unknown Middle Iron Age cemetery and an Early Modern period old cemetery were discovered but the survey of another locality yielded no tangible results.

Grave goods from 16th–17th-century inhumations: a signet ring (Fig. 2:2), a round buckle (Fig. 2:1), and a bronze fitting as well as two 19th–early 20th-century finds: a button and a bulla-type seal, which are not burial related, were discovered in Kivyliai Old Cemetery II (Fig. 1). A Klykoliai hill, which locals call a hillfort, and the land at its foot were surveyed but only bronze performs of uncertain chronology were found. No signs of a hillfort were identified.

7.3 m^2 were excavated in 5th–8th-century Suginčiai Cemetery and another roughly 3300 m^2 were thoroughly surveyed (Figs. 3, 4); finds were discovered in an approximately 70 x 70 m area (4900 m^2) (Fig. 8). Two Semigallian inhumations (Figs. 5–7), which contained a male over age 25 and a female over age 50, were excavated. 141 small finds, 8 sherds of hand built and hand thrown pottery, and 2 pieces of clay daub were found during the excavation and survey. The finds mainly consisted of tools (Figs. 9, 10), weapons (Fig. 11), and ornaments (Figs. 12, 13) while almost no apparel, household, or riding gear artefacts were discovered. The finds from the 16th–17th centuries and the 19th–early 20th century are separate and are connected with the heritage of Suginčiai village.

Gediminas Petrauskas,
Vykintas Vaitkevičius

Žvalgymai Kelmės, Molėtų, Radviliškio ir Raseinių rajonuose

2017 m. liepos–lapkričio mėnesiais LNM ir BRIAI žvalgė 20 kultūros paveldo vertybių požymių turinčių priešistorinių ir istorinio laikotarpio vietų Kelmės, Molėtų, Radviliškio ir Raseinių rajonuose. Aptikti radiniai perduoti saugoti LNM.

Aukštiškiuose (Kelmės r., Tytuvėnų apylinkių sen.), tarp kelio Tytuvėnai–Radviliškis ir Raganynės kalnelio (UK 6098), buvusio žvyro karjero vietoje (apytikslė koordinatė – LKS94 X6168020; Y451323) aptiktas 9,3 cm ilgio neaiškios paskirties ir chronologijos (naujųjų laikų?) geležinis įmovinis antgalis. Pasakojama, kad tarybiniu laikotarpiu čia buvo randama senienų, tačiau aiškesnių kultūros paveldo vertybės požymių radimvietėje nepastebėta.

Pabariukų (Eimančių) pilkapynas (Kelmės r., Tytuvėnų apylinkių sen.) – saugoma archeologijos vertybė (UK 17171). 2017 m. žvalgymai atskleidė, kad pilkapių būta už 75 m į P nuo saugomos teritorijos ribos esančioje nuartoje, dirvonuojančioje ir labai skurdžia augmenija apaugusioje, vos metru aukštesnėje Š–P kryptimi pailgoje, iš R pusės lauko kelio apribotoje apie 80x30 m dydžio kalvelėje (vidurinėje dalyje – LKS94 X6166718; Y441710). Jos

1 pav. Dirvonuojantis Skogalio kapinyno laukas iš PV. V. Vaitkevičiaus nuotr.

Fig. 1. The abandoned arable field in Skogalis Cemetery, as seen from the SW.

2 pav. Skogalio kapinyne rastas kovos peilis-durklas. G. Petrausko nuotr.

Fig. 2. The fighting knife-dagger from Skogalis Cemetery.

3 pav. Skogalio kapinyno radiniai: 1 – smeigtuko galvutė; 2 – apyrankė. G. Petrausko nuotr.

Fig. 3. Skogalis Cemetery finds: 1 – a pin head; 2 – a bracelet.

Š dalyje rasti 3 korodavę įmoviniai kirviai ir sunykusio įmovinio ietigalio karklo lapo formos (?) plunksna dalis.

Skogalio pilkapių vieta ir kapinynas (Kelmės r., Tytuvėnų apylinkių sen.) – tai 180 m į R nuo Bridvaišio ežero, 570 m į PR nuo Tytuvėnų piliakalnio (UK 5136), prie kelio Tytuvėnai–Skogalis, jo V pusėje stūksanti smėlio kalva (LKS94 X6162078; Y451143). Pilale (kitaip – Jasnagurka) vadinama kalva pailga V–R kryptimi, 100x65 m dydžio. Jos Š šlaitas vidutinio statumo, apie 10 m aukščio, P perpus žemesnis, nuolaidus. Gana tankiu pušynu su pomiškiu apaugusi Skogalio Pilalė apardyta I Pasaulinio karo metais, viršuje žiojėja V–R kryptimi pailga 5,5x4,4 m dydžio, 1,7 m gylio gynybinių įtvirtinimų (dzoto arba blindažo?) duobė, iš kurios P kryptimi veda 4 m pločio (vėliau siaurėja iki 3,6 m), tokio pat gylio apkasas, juosiantis kalvą iš V ir Š pusių. Archeologinėje literatūroje Skogalio Pilalė nepagrįstai laikoma piliakalniu (*LAA*, 1975, t. II, p. 152).

Pilalės V–PV papėdėje – dirvonuojančiame, V kryptimi (ežero link) nežymiai nuo-

laidėjančiame priesmėlio lauke (1 pav.) surasta senojo geležies amžiaus II pusei (apie III a.) – viduriniam geležies amžiui būdingų ariant išverstų, plūgu tampytų ir sužalotų archeologinių radinių. Tai korodavęs kovos peilis-durklas su išilginiais grioveliais (2 pav.), įmovinis kirvis, apgalvio skirstiklis, antkaklės pastorintais užkeistais galais lankelio dalis, lankinės segės buoželė, nuokamienio smeigtuko galvutė (3:1 pav.), juostinė apyrankė (3:2 pav.) ir kitos tokios apyrankės fragmentas, keturkampė sagtis, kabutis-kryželis ir peilio kriaunų galo apkalas. Tytuvėnų regioninio parko direkcijoje iš „Skogalio piliakalnio" saugoma pasaginė apskrita lieta segė pastorintais galais ir XIV a. laikotarpiui būdinga ugnyje perdegusi yla tordiruota viduriniąja dalimi. Taigi Bridvaišio ežero R pakrantėje yra I tūkst. plokštinis kapinynas (artimiausioje aplinkoje kitados galėjo būti senojo geležies amžiaus pilkapių) ir viduramžių laikotarpio senkapis. Degintinių ir griautinių XIV–XV a. I pusės kapų taip pat gali būti Pilale vadinamoje kalvoje.

Vaiguvoje (Kelmės r.), keliose vietose dirbamame lauke prie Pavaiguvio akmens su dubenėliais (UK 5146) (apytikslė koordinatė – LKS94 X6175459; Y420902) rasta viduramžių degintinių kapų radinių: 4 ylos (iš jų dvi – tordiruota viduriniąja dalimi (4:1–2 pav.), 2 uždari skiltuvai (5 pav.) ir įtveriamasis peilis (4:3 pav.). Aptikta kaltinė vinis su mirusiųjų deginimu nesusijusi. Spėjamo degintinio kapinyno vietoje būtina atlikti žvalgomuosius tyrimus.

Kašelinės pilkapių vieta (Molėtų r., Mindūnų sen.) yra 630 m į PV nuo kelio Molėtai–Labanoras, 650 m į R nuo Siesarties ežero R kranto, Mindūnų miško kvartalo 324 R dalyje, ties kelio Kašelinė–Kamužė ir ežero link vedančio miško keliuko susikirtimu. Pilkapių būta kiek pakilesnėje V–R kryptimi pailgos 1,7 km ilgio, 130–200 m pločio, 5–6 m gylio daubos (buvusio ežero?) vietoje (H_{abs} 158,00–159,00 m). Šiandien pilkapių vietoje auga brandus pušynas su lapuočių medžių pomiškiu, tačiau XX a. pradžioje ši vieta buvo atvira, čia greičiausiai plytėjo dirbami laukai. Atrodo, tai pagrindinė priežastis, kodėl iki šių dienų Kašelinėje neišliko pilkapių sampilų.

Žvalgant miško keliuką, jo viduryje, 23,5 m į V nuo kelių susikirtimo (LKS94 X6122611; Y598800) surastas 15 dirbinių komplektas – *degintinio kapo 1* įkapės, kurioms preparuoti atidengtas 0,72 m² dydžio plotas. Kapo duobė pailga ŠV–PR kryptimi, dubens formos, 65x 40 cm dydžio, vos 8 cm gylio. Duobės užpildas – pilkšvas smėlis su negausiais angliukais. Įkapės, kurių dalis perdegę iki raudonumo, buvo kompaktiškai sudėtos 35x34 cm dydžio plote (6 pav.). Tai pentinis plačiaašmenis ir 2 pentiniai siauraašmeniai kirviai, 4 juostiniai ietigaliai skliautiniu raštu puoštomis įmovomis, įmovinis ietigalis karklo lapo formos plunksna, 3 įtveriamieji peiliai, kriaunos ir makštų apka-

4 pav. Vaiguvos kapinyno radiniai: 1, 2 – ylos; 3 – peilis. G. Petrausko nuotr.

Fig. 4. Vaiguva Cemetery finds: 1, 2 – awls; 3 – a knife.

5 pav. Vaiguvos kapinyne rasti skiltuvai. G. Petrausko nuotr.

Fig. 5. Fire strikers found in Vaiguva Cemetery.

6 pav. Kašelinės dirbinių komplektas – degintinio kapo 1 įkapės in situ, žvelgiant iš P. G. Petrausko nuotr.

Fig. 6. The Kašelinė grave good assemblage from cremation 1 in situ, as seen from the S.

las, vytinės antkaklės lankelio dalis bei 2 pasaginės segės daugiakampiais galais. Duobėje aptikti 3 smulkūs neatpažįstami visiškai perdegę degintiniai kaulai, tačiau J. Kozakaitės atlikti antropologiniai tyrimai apie kape palaidotą sudegintą mirusįjį jokių žinių suteikti negalėjo.

Pagal surastas įkapes degintinis kapas datuojamas X a. Šiuo laikotarpiu į kapus pradėta dėti pentinius plačiaašmenius kirvius, įvairių tipų vytines antkakles. Pentiniai siauraašmeniai kirviai – itin būdingos Rytų Lietuvos pilkapių įkapės, tačiau pasaginių segių daugiakampiais galais pilkapiuose surasta nedaug (*LAA*, 1978, t. IV, p. 52–53, pav. 34:2). Išskirtinio dėmesio verti Kašelinėje aptikti 4 juostiniai ietigaliai skliautiniu raštu puoštomis įmovomis. Tai skandinaviškos kilmės gerai ginkluotų karių, aukščiausio socialinio statuso atstovų, ginklai. 1999 m. duomenimis, baltų žemėse žinomi 56 tokie ietigaliai iš 26 vietovių (iš jų 34 – Lietuvoje) (Kazakevičius V., Dėl E tipo ietigalių ornamentuotomis įmovomis chronologijos ir kilmės, *AL*, 1999, t. 1, p. 181, 188–192, pav. 3). Iki šiol šių ietigalių rasta vos keliuose Rytų Lietuvos pilkapynuose: Čiobiškyje (Širvintų r.), Kretuonyse (Švenčionių r.) ir Žvirbliuose (Vilniaus miestas). Kašelinės degintinis kapas, kuriame aptikti net 4 juostiniai ietigaliai skliautiniu raštu puoštomis įmovomis, yra didžiausias tokio pobūdžio uždaras dirbinių komplektas.

Iš kitų Kašelinės pilkapių radinių minėtina: 2 perdegusios skardinės gaubtos trikampio pjūvio apyrankės (viena apyrankė sulūžusi į 12 apsilydžiusių fragmentų), vytinės antkaklės kūginiais galais dalis, įtveriamasis peilis, peiliuką primenantis geležinis dirbinys ir baltai patinuotas prastos kokybės titnago žaliavos gabalėlis. Be to, apie 100 m į ŠV nuo degintinio kapo vietos, aukštumos viršuje aptiktas apskritas lietas XVII–XVIII a. datuojamas kamanų (?) apkalas.

Iš **Daukšių** (Radviliškio r., Šiaulėnų sen.) kaimo laukuose dirbusių darbininkų gautas vietos ūkininko išsaugotas įmovinis kirvis. Dirbinio radimvietė nurodoma melioracijos kanalų išvagotoje kultūrinėje pievoje tarp kelio Šiaulaičiai–Daukšiai (V) ir melioracijos kanalu paverstos Šėtos (R), apie 4 ha dydžio teritorijoje (viduryje – LKS94 X6166891; Y459093). Kirvis kilęs iš nežinomo laidojimo paminklo – sunaikintų senojo geležies amžiaus pilkapių arba vidurinio geležies amžiaus plokštinių kapų.

Liepiškių geležies amžiaus kapinynas (Radviliškio r., Šiaulėnų sen.) spaudoje minimas nuo tarpukario. Kasant žvyrą keliams taisyti, Liepiškiuose buvo randama žmonių kaulų ir archeologinių dirbinių: žiedų, monetų ir kitų daiktų. Šias žinias papildo 2017 m. iš vietos gyventojo gautas su žvyrduobės apardytu laidojimo paminklu susijęs pentinis plačiaašmenis kirvis ir miniatiūrinis kirvelis (7 pav.). Dirbinių radimvietė nurodoma Pelytės pelkės pakraštyje, 200 m į V nuo kelio Šiaulėnai–Sidariai, 300 m į ŠR nuo Laumės Naštos šventvietės, 500 m į PV nuo Šėtkalnio akmens, abipus melioracijos griovio, lapuočių miško ŠR krašte ir dirvonuojančioje, jaunais berželiais užsodintoje

pievoje (apytikslė koordinatė – LKS94 X6175932; Y458766). Tai rodo, kad buvusios žvyrduobės vietoje gali būti išlikę kapų ir archeologinių dirbinių.

Katmilžiais vadinamus **Akmenės (Sandrausiškės)** pilkapius (Raseinių r., Šiluvos sen.) 1887 m. žvalgė Tadas Daugirdas, 1939 m. 8 suardytus sampilus ištyrė Pranas Baleniūnas (*LIIR*, f. 1, b. 237). Šie pilkapiai plačiai minimi VAK bylose, puikiai žinomi archeologinėje literatūroje. Ilgai Akmenėje (Sandrausiškėje) dar buvo žymūs pilkapių sampilai ir akmenų vainikai, tačiau XX a. 8–9 dešimtmečiais pilkapynas tiesiogine žodžio prasme buvo nurašytas kaip sunaikintas. Praėjus beveik 4 dešimtmečiams, šiuos pilkapius teko atrasti iš naujo.

Šiandien žinoma, kad 40 m į Š nuo Juozo Maračiausko sodybos vietą menančių ąžuolų, 220 m į R–PR nuo kanalu tekančio Sandravos upelio kairiojo kranto, 680 m į V–ŠV nuo kelio į Vilkiškius atsišakojimo iš Šaukoto vieškelio, vaizdingoje plynaukštėje tarp dirbamų laukų yra išlikę pilkapių. Nedidelio, maždaug 15 a dydžio pušyno su lapuočių pomiškiu Š pakraštyje išlikusi 6,2–6,5 m skersmens, 1–1,2 m aukščio pilkapio dalis (LKS94 X6155309; Y454494); sampilo PV pusėje kyšo 1,3 m pločio dviejų eilių vainiko akmenys. Toliau į P yra dar mažiausiai vieno suardyto pilkapio sampilo žymių. Likęs pirmosios pilkapių grupės plotas – seni bulviarūsiai.

7 pav. Liepiškių kapinyne aptikti kirviai. G. Petrausko nuotr.

Fig. 7. Axes found in Liepiškiai Cemetery.

Už 25 m į Š nuo aprašyto pušyno auga apie 20 a dydžio beržynas, kurio Š pakraštyje išliko 12,5x12 m dydžio, iki 1,6 m aukščio (Š pusėje) plokščias pilkapis su akmenų vainiku (LKS94 X6155366; Y454486) (8 pav.). Už 8,5 m į P nuo šio sampilo yra maždaug 8 m skersmens pilkapio žymių; PV kryptimi – dar vieno ar dviejų pilkapių su akmenų vainikais liekanų (sampilai nuskleisti). Be to, už 340 m į Š nuo antrosios

8 pav. Akmenės (Sandrausiškės) pilkapių antra grupė (pirmame plane) ir pirma grupė (antrame plane) iš ŠR. V. Vaitkevičiaus nuotr.

Fig. 8. The second (foreground) and first group (background) of Akmenė (Sandrausiškė) barrows, as seen from the NE.

pilkapių grupės yra apie 45x25 m dydžio (pailga ŠV–PR kryptimi), apie 5 m aukščio mišku apaugusi kalva nežymiai iškilusiu viršumi. Jos PV šlaitas apardytas (senos smėlio ar žvyro duobės žymės), o viršuje – spėjamo pilkapio vainiko akmenų pusratis (LKS94 X6155700; Y454418) su lobių ieškotojų iškasta duobele viduryje.

Nurodytų pilkapių aplinkoje, dirbamame priesmėlio ir giliai išvagotame, berželiais apsodintame buvusiame dirbamame lauke žvalgyti du plotai (iš viso apie 2630 m^2). Žemės paviršiuje rasti senajam – viduriniam geležies amžiui būdingi 3 įmoviniai kirviai, geležinis pentinas su spygliu ir ratukais galuose, žalvarinis branktelis su kilpele viename gale ir buožele kitame, strėlės antgalio (?) įkotė, X–XI a. datuojama masyvi ornamentuota kario apyrankė (9 pav.) ir XVI–XVII a. peilio kriaunų galo apkalas.

9 pav. Akmenės (Sandrausiškės) pilkapyne rasta apyrankė. G. Petrausko nuotr.

Fig. 9. A bracelet found in Akmenė (Sandrausiškė) Barrow Cemetery.

Anulyno pilkapių vieta, kapinynas ir senkapis (UK 3861) (Raseinių r., Raseinių sen.) yra 250 m į PV nuo Žemaičių plento, 300 m į Š nuo Šaltuonos dešiniojo kranto, 800 m į Š–ŠV nuo Biliūnų dvaro sodybos (UK 1579) pastatų, dirvonuojančioje aukščiausioje kalvoje apylinkėse (H_{abs} 105,40 m) ir dauboje į ŠR nuo jos (10 pav.). Šį nuo pirmųjų amžių po Kr. iki XVII–XVIII a. naudotą laidojimo paminklą 1986 m. tyrinėjo Virgilijus Valickis (*LIIR*, f. 1, b. 1276, 1301), 2017 m. – U. Budvydas, 2016 m. žvalgė vienas iš šio straipsnių autorių. Anksčiau laidojimo paminkle surinktų radinių sąrašą papildo 19 naujų dirbinių: pentinis plačiaašmenis kirvis sutrūkusia pentimi, įmovinis ietigalis karklo lapo formos plunksna, 6 pasaginės segės aguoniniais, cilindriniais, daugiakampiais ir grybo formos galais (11 pav.), lankinė žieduotoji segė (12:1 pav.), kryžinis smeigtukas (12:2 pav.), 3 skardiniai žiedai paplatinta priekine dalimi, 2 žiedai pinta priekine dalimi (13:1, 2 pav.), žie-

10 pav. Anulyno pilkapių vietos ir kapinyno vieta iš PV. G. Petrausko nuotr.

Fig. 10. The Anulynas barrow sites and cemetery site, as seen from the SW.

das vijimą imituojančia priekine dalimi (13:3 pav.), inkrustuotas žiedas, žvangučio dalis ir žalvarinė įvija.

2016 m. aptikta **Fliorencijos** dvarvietė (Raseinių r., Pagojukų sen.) yra 200 m į P nuo kelio Raseiniai–Baisogala, 450 m į Š nuo patvenktos Luknės (Kaulakių tvenkinio) dešiniojo kranto, 520 m į R nuo kelio Raseiniai–Baisogala ir sodybos link vedančio vieškelio sankryžos, dirbamame smėlingame lauke (LKS94 X6143773; Y454247). Prie anuomet dvarvietės teritorijoje aptiktų koklių, puodų, puodynių, dubenų ir kitų indų šukių reikia pridėti 2017 m. ariamoje dirvoje surastą žalvarinį profiliuotą, augaliniu ornamentu puoštą apkalą (14 pav.), neglazūruoto, gėle ir vynuogių keke puošto plokštinio koklio dalį. Fliorencijos dvarvietės radiniai datuojami XVII a. II puse – XVIII a. pradžia.

Kušeliškėje (Raseinių r., Šiluvos sen.) toliau žvalgytas 2015 ir 2016 m. tirtas kapinynas (UK 41143) (*ATL 2015 metais*, 2016, p. 457–458). Ankstesnių dirbinių sąrašą papildo 2 įmoviniai kirviai, pentinis plačiaašmenis kirvis, 3 įmoviniai ietigaliai rombo formos plunksna, įmovinis ietigalis lauro lapo formos plunksna, juostinis ietigalis, 3 apgalvio skirstikliai, 2 dėželinės antkaklės (15 pav.), dar vienos antkaklės tordiruotu lankeliu dalis, pasaginė segė cilindriniais galais bei apyrankės iškilia trikampe briauna dalis. Daugelis radinių kilę iš viduriniojo geležies amžiaus kapų, tačiau įmovinis juostinis ietigalis ir pentinis plačiaašmenis kirvis būdingi XIII–XIV a. laikotarpiui ir patvirtina ankstesnę nuomonę, kad mirusieji čia laidoti iki pat Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikų.

11 pav. Anulyno kapinyne rastos pasaginės segės. G. Petrausko nuotr.

Fig. 11. Penannular brooches found in Anulynas Cemetery.

12 pav. Anulyno kapinyno radiniai: 1 – segė; 2 – smeigtukas. G. Petrausko nuotr.

Fig. 12. Finds from Anulynas Cemetery: 1 – a brooch; 2 – a pin.

13 pav. Anulyno kapinyne rasti žiedai: 1, 2 – pinta priekine dalimi; 3 – vijimą imituojančia priekine dalimi. G. Petrausko nuotr.

Fig. 13. Rings found in Anulynas Cemetery: 1, 2 – with a braided head; 3 – with an imitation twisted wire head.

14 pav. Fliorencijos dvarvietėje aptiktas apkalas. G. Petrausko nuotr.

Fig. 14. A fitting discovered at Fliorencija Manor site.

15 pav. Kušeliškės kapinyne aptikta antkaklė. G. Petrausko nuotr.

Fig. 15. A neck-ring discovered in Kušeliškė Cemetery.

16 pav. Palapišių miške rasti smeigtukai. G. Petrausko nuotr.

Fig. 16. Pins found in Palapišiai Forest.

17 pav. Pažobrio pilkapių vietos radiniai: 1 – kirviai; 2, 3 – ietigaliai. G. Petrausko nuotr.

Fig. 17. Finds from the Pažobris barrow site: 1 – an axe; 2, 3 – spearheads.

Renkant įvairias kraštotyrines žinias, dėmesį patraukė radiniai iš **Palapišių miško** (Raseinių r., Šiluvos sen.): apgalvio skirstiklis, lankinės segės kryžine kojele dalis, dar vienos lankinės segės buoželė ir 3 kryžinių smeigtukų dalys (16 pav.). Anot vietos gyventojo, dirbiniai įvairiu laiku buvo rasti Rygokalniu arba Ožnugariu vadinamos kalvos Š gale buvusioje žvyrduobėje (vidurinėje dalyje – LKS94 X6155856; Y445990). Tikimybė tokius skirtingus archeologinius radinius, būdingus senajam–vėlyvajam geležies amžiui, rasti vienoje žvyrduobėje, nėra didelė. Tačiau spėjimas, kad netoli Rygokalnio yra nežinoma priešistorinė laidojimo vieta, pagrįstas – iš Vičaičių kaimo, kuris Š ribojasi su Rygokalniu, Pavičkalniu vadinama kalva, VDKM yra saugomas kryžinis smeigtukas (VDKM AR 1393).

Pažobrio pilkapių vieta (Raseinių r., Šiluvos sen.), vadinama Kapmilžiais (UK 5597), yra Žobros kairiajame krante, 500 m į V nuo kelio Žaiginys–Papušynys, 1 km į V nuo Pažobrio senųjų kapinių (UK 35051), nelygioje lėkštašlaitėje pakilumoje ties Žobros slėniu, dirvonuojančioje apleistos sodybos R dalyje. XX a. pradžioje pilkapyne buvo išlikę apie 30–40 pilkapių, tačiau 1929 m. pradėjus statyti sodybos pastatus, daugelis pilkapių vainikų akmenų buvo išrinkta. 1998 m. V. Kazakevičius Pažobryje aptiko pilkapių vainikų likučių ir archeologinių dirbinių (*ATL 1998 ir 1999 metais*, 2000, p. 170–172), 2002 m. L. Kvizikevičius – kelis apardytų pilkapių vainikų akmenis (*LIIR*, f. 1, b. 3887). Šiandien Pažobrio pilkapių vietoje žemės paviršiuje kyšo kelių pavienių vainikų akmenys.

2017 m. surinkti suardytų pilkapių radiniai: įmovinis kirvis (17:1 pav.), įmovinis ietigalis rombo ir karklo lapo formos plunksna (17:2, 3 pav.) aptikti dirbamame lauke apie 50–200 m į P–PV nuo saugomos Pažobrio pilkapių teri-

18 pav. Poškaičių kapinynas iš Š. G. Petrausko nuotr.

Fig. 18. Poškaičiai Cemetery as seen from the N.

torijos. Suartos dirvos paviršiuje pastebėtas žmogaus šonkaulis, netoli jo – du suardyto pilkapio vainiko akmenys. Visa tai rodo, kad saugoma Pažobrio pilkapių vietos teritorija yra netiksli, senojo geležies amžiaus pilkapių būta už jos ribų.

Poškaičių viduramžių degintinis kapinynas ir senkapis (Raseinių r., Betygalos sen.), vadinamas Nugarais, Ožnugariu (UK 40187), yra 330 m į V nuo patvenktos Mūkės (Berteškių tvenkinio) dešiniojo kranto, 750 m į Š nuo kelio Kaulakiai–Berteškiai, Skirmantiškės miško kvartalo 410 Š dalyje, tankiai lapuočiais medžiais apaugusioje V–R kryptimi pailgo apie 950 m ilgio, iki 70 m pločio, 3–6 m aukščio aukštumos gūbrio R dalyje (18 pav.). Apie senovės laidojimo vietą žinoma nuo XX a. pradžios, čia 1937 m. vasarą gelbėjamuosius archeologinius tyrimus atliko VDKM Priešistorinio skyriaus muziejininkas Pranas Kulikauskas. Tuomet ištirti 3 griautiniai kapai, viename jų aptiktas peilis, geležinė sagtis ir XV–XVI a. sandūros Aleksandro šilingas. Tarybiniu laikotarpiu dėl prastos laidojimo vietos būklės kapinynas laikytas sunaikintu ir į archeologijos vertybių sąrašus nepateko.

2016 m. Poškaičių kapinyną nusiaubė lobių ieškotojai. Laidojimo paminklo teritorijoje buvo perkastas apie 30 m² plotas, iškasta ne mažiau

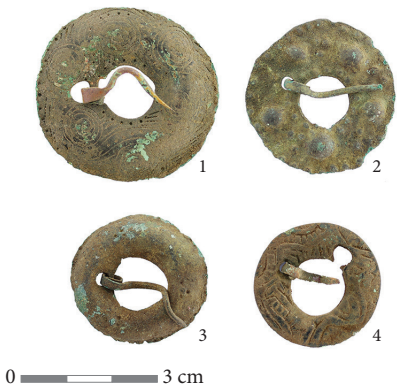

19 pav. Poškaičių kapinyne rastos segės: 1, 3 – apskritos skardinės; 2 – skardinė žiedinė; 4 – apskrita lieta. G. Petrausko nuotr.

Fig. 19. Brooches found in Poškaičiai Cemetery: 1, 3 – sheet metal annular; 2 –sheet metal ring; 4 – cast annular.

kaip 10 didelių gilių duobių. Iš surastų ir dienos šviesą pasiekusių radinių minėtina: 5 apskritos skardinės segės (19:1, 3 pav.), apskrita lieta (19:4 pav.) ir skardinė žiedinė segė (19:2 pav.), pentinis plačiaašmenis kirvis bei skiltuvas užriestais galais. Radiniai rodo, kad Poškaičių laidojimo vietoje sudeginti ir nedeginti mirusieji buvo laidojami nuo XIII iki XVI a.

20 pav. Riogliškiuose rastas raktas. G. Petrausko nuotr.
Fig. 20. A key found in Riogliškiai.

21 pav. Vėžlaukio kapinyno radiniai: 1, 2 – vedegos; 3 – kirvis. G. Petrausko nuotr.
Fig. 21. Finds from Vėžlaukis Cemetery: 1, 2 – adzes; 3 – an axe.

Riogliškių (Raseinių r., Betygalos sen.) kaimo laukuose, apie 50 m į PR nuo beržais apaugusio Kaulakių tvenkinio (patvenktos Luknės) kairiojo kranto, tarp dirbamo lauko ir dirvonuojančios pievos, šalia tvenkinio link vedančio lauko keliuko (apytikslė koordinatė – LKS94 X6143060; Y453841) aptiktas į dvi dalis sulūžęs žalvarinis raktas rombo formos rankenėle (20 pav.). Tai būdinga XIV–XV a. pradžios degintinių ir griautinių kapų įkapė, greičiausiai kilusi iš nežinomo viduramžių laikotarpio laidojimo paminklo.

Šiaulelių (Raseinių r., Šiluvos sen.) geležies amžiaus radimvietė yra 300 m į PR nuo melioracijos kanalu paverstos Žyzdrės kairiojo kranto, 350 m į R nuo kelio Raseiniai–Šiluva, 550 m į ŠV nuo kelio Darbutiškiai–Varkaliai, 1,5 km į PV nuo Šiaulelių piliakalnio (UK 3882), Šilų miško pamiškėje plytinčiuose dirbamuose laukuose (apytikslė koordinatė – LKS94 X6152666; Y449730). 2017 m. šioje vietoje aptiktas atsitiktinis archeologinis dirbinys – įmovinis ietigalis lauro lapo formos plunksna.

Tautušių pilkapių vieta (Raseinių r., Pagojukų sen.), vadinama Velniaskynimu, yra 200 m į ŠV nuo kelio Raseiniai–Baisogala, 300 m į PR nuo kelio Tautušiai–Papušynys, apie 350x260 m dydžio aukštumoje, dirbamuose laukuose ir dirvonuojančioje pievoje (viduryje – LKS94 X6147958; Y464514). 2016 m. pilkapių vietą žvalgė vienas iš šio straipsnio autorių. Šių žvalgymų rezultatus papildo 2017 m. arime surasti du įmoviniai kirviai ir šalia Tautušių kaimo karjerų aptikta retušuota titnago nuoskala. Pagal pilkapių vietoje surinktus radinius daroma išvada, kad mirusieji čia buvo laidojami jau I–II a. po Kr.

Mokytoja ir muziejininkė Marijona Navakauskienė priminė apie **Ugioniuose** (Raseinių r., Betygalos sen.) Žynkapiu vadinamą priešistorinių ar ankstyvųjų istorinių laikų vietą. Paprastai Žynkapiu vadinama už 1 km į ŠV nuo Ugionių Švč. Mergelės Marijos ėmimo į dangų bažnyčios (UK 37979), prie lauko kelio į Smulkiškę esanti senų kaimo kapelių kalvelė (LKS94 X6131744; Y458596). Vieta paženklinta gražiu raudono granito tašu su metaliniu kryželiu ir 1901 m. įrašu (data), siejama su senovės religija, žyniais. Žmonės pasakoja apie čia rastas senienas (Vaitkevičius V., *Senosios Lietuvos šventvietės, Žemaitija*, V., 1998, p. 592).

Anot M. Navakauskienės, tikrasis Žynkapis esąs už 160 m į ŠV nuo kryžiumi paženklintos kalvelės, Ginto Rupeikos sodybos Š–ŠR pakraštyje, tarp krūmų. Metalo ieškikliu šioje vietoje surastas įmovinis kirvis, tačiau atidžiau apžiūrėjus vietą ir apklausus šeimininką paaiškėjo, kad prieš kelis dešimtmečius čia dar stovėjo svirnas. Pasirodo, ant pastato sienų senieji šeimininkai kabindavo įvairias archeologines ir etnografines senienas. Tai paaiškina kirvio

22 pav. Vilkiškių kapinynas iš P. V. Vaitkevičiaus nuotr.
Fig. 22. Vilkiškiai Cemetery, as seen from the S.

kilmę, tačiau klausimas, iš kurio dirbamo lauko prie Ugionių šis archeologinis radinys buvo parneštas, kol kas lieka neatsakytas.

Vėžlaukio kapinynas (UK 5601) (Raseinių r., Šiluvos sen.) yra 700 m į P nuo kelio Vilkiškiai–Leonava–Rinkšeliai, 1,26 km į ŠR nuo Avižės upelio pralaidos kelyje Šiluva–Žaiginys, melioracijos kanalu paverstos Avižės kairiajame krante, beržais ir krūmais užaugančioje apie 1,5 m aukščio kalvoje aukštumos ŠV gale. 1935 m. Vėžlaukyje, abipus senojo kaimo kelio, Marijonas Gorodeckis atkasė viduriniojo–vėlyvojo geležies amžiaus griautinius kapus, po 4 metų vieno išarto kapo įkapes iš nežinomo ūkininko už 5 litus nupirko P. Baleniūnas (*VAK*, f. 1, ap. 1, b. 26, l. 204–210v). Šiandien saugomas stačiakampis apie 140x100 m dydžio kapinyno plotas.

2017 m. sužinota, kad iki šiol senienų randama už Vėžlaukio kapinyno saugomos teritorijos ribų. Už 330 m į P–PR nuo kapinyno teritorijos P ribos, ant į krūvą sustumdytų žemių, kelmų ir akmenų (ten pat stovi medinis medžiotojų bokštelis; LKS94 X6153121; Y456799) rastos 2016 m. rudenį ar 2017 m. pavasarį lauko darbininkų numestos dvi vedegos (21:1, 2 pav.) ir įmovinis kirvis (21:3 pav.). Nuodugniau žvalgyti žirniais apsėtą lauką, plytintį į PR nuo Vėžlaukio kapinyno, nebuvo galimybės. Tačiau einant per jį techninėmis vėžiomis nuo medžiotojų bokštelio į PV, maždaug 100 m ruože rasti 3 apgalvio skirstikliai, juostinė apyrankė ir žalvarinio nežinomo plokščio apskrito dirbinio dalis.

Renkant kraštotyrines žinias, iš ūkininkų samdomų darbininkų gautas **Vilkiškių** kaimo (Raseinių r., Šiluvos sen.) laukuose surastas plačiaašmenis kirvis, ietigalis karklo lapo formos plunksna ir įmovinis juostinis ietigalis. Nustatyta, kad dirbinių radimvietė yra tarp Almos Kaušienės sodybos P, iškilios pušimis apaugusios kalvelės Š–ŠV ir antros panašios kalvelės ŠR (viduryje – LKS94 X6154345; Y455280) (22 pav.). Dar vienas dirbinys – įmovinis kirvis aptiktas tarp antrosios kalvelės ir dar vienos į P nuo jos stūksančios kalvelės. A. Kaušienės ganyklos (P) ir dirbamo lauko (Š)

iššvalgyti nebuvo galimybės, apie senienas valdytoja nieko konkretaus pasakyti negalėjo. Iš kito Vilkiškių gyventojo – Mečislovo Žukausko (56 m., vietinis) sužinotas tik aukščiausios kaimo kalvos pavadinimas – *Bičkalnis*. Ši kolūkio metais apardyta pailga moreninė kalva stūkso už 320 m į V nuo A. Kaušienės sodybos (viduryje – LKS94 X6154180; Y454918).

The Field Surveys in Kelmė, Molėtai, Radviliškis, and Raseiniai Districts

In 2017, the LNM and BRIAI surveyed 20 prehistoric and historic sites that have cultural heritage indicators in Kelmė, Molėtai, Radviliškis, and Raseiniai Districts. New flat cemeteries were discovered in Skogalis (Figs. 1–3), Vaiguva (both in Kelmė District) (Figs. 4, 5), and Vilkiškiai (Raseiniai District) (Fig. 22) and finds were encountered outside the boundaries of the protected territories of the hillforts (Fig. 17) in Pabariukai (Eimančiai) (Kelmė District) and Pažobris (Raseiniai District) and a cemetery (Fig. 21) in Vėžlaukis (Raseiniai District). The new barrow mounds and stone circles (Figs. 8, 9) discovered in Akmenė (Sandrausiškė) (Raseiniai District) and the finds in Liepiškiai (Radviliškis District) (Fig. 7) and Ugioniai (Raseiniai District) must be connected with burial sites mentioned in literature but already destroyed for some time.

An unknown barrow site was identified in Kašelinė (Molėtai District) when a 10th-century cremation was discovered during the survey. The grave goods in it consisted of an assemblage of 15 artefacts, some of which had been in a fire: a broadaxe, 2 narrow-bladed, single-edged axes, 4 socketed spearheads with the sockets decorated with an arched design, a socketed spearhead with a narrow leaf-shaped blade, 3 knives with a push tang, a handle scale or sheath fitting, part of a twisted wire neck-ring shank, and 2 penannular brooches with facetted terminals (Fig. 6).

Iron Age artefact find spots were recorded in Daukšiai (Radviliškis District), Palapišiai Forest (Fig. 16), Riogliškiai (Fig. 20), and Šiauleliai (all in Raseiniai District) and an Early Modern period one in Aukštiškiai (Radviliškis District). The new artefacts from the Anulynas Barrow site and Cemetery (Figs. 10–13), the Fliorencija Manor site (Fig. 14), Kušeliškė Cemetery (Fig. 15), and the Tautušiai Barrow site (all in Raseiniai District) supplemented the results of earlier surveys. In addition, some of the finds attest to the presence of Poškaičiai Cemetery (Raseiniai District), which has been damaged by treasure hunters (Figs. 18, 19).

Tomas Rimkus

Paleolito radimvietė Batakiuose

1990 m. Batakių miestelyje, Slėnio g. 1 (Tauragės r.) kasant vandens šulinį surastas priešistorinis šiaurės elnio (*Rangifer tarandus*) ragas iš 7 dalių su senomis, žmogaus padarytomis įkartomis (1 pav.). Netrukus jis perduotas vietos mokytojui, kuris 1992 m. radinį atidavė į Tauragės krašto muziejų. Jame radinys buvo eksponuojamas gamtai skirtoje ekspozicijoje. 2016 m. ragas patraukė ir archeologų dėmesį. Išsiaiškinta tiksli jo radimo vieta ir aplinkybės. 2017 m. pradžioje, pradedant rekonstrukcinius muziejaus ekspozicinių patalpų darbus, jis buvo perduotas laboratoriniams tyrimams į BRIAI eksperimentinės archeologijos ir trasologijos laboratoriją. Trūkstant duomenų apie radimvietės sluoksnius, 2017 m. joje buvo atlikti archeologiniai žvalgymai.

Pasirinktas žvalgymas gręžiniais. Radimvietėje iš viso padaryti 4 zondai. Kaip atspirties